

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชีวิตสมรสเริ่มต้นจากคนสองคน เป็นผู้ใหญ่เต็มตัว เพศชายและหญิงตกลงใจมาใช้ชีวิตร่วมกัน เกิดเป็นครอบครัวใหม่ บนพื้นฐานของความรักและความเข้าใจบุคลิกของกันและกัน ขณะเดียวกันก็มีความขัดแย้งกันบ้างเป็นธรรมดา แต่ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจหรือความขัดแย้งในคู่สมรสก็มีสาเหตุมาจากการสื่อสารเป็นสำคัญ เห็นได้จากการศึกษาของ Narvan 1967 (อ้างถึงใน อรรถนิกรณ์ นิลอุบล 2542: 30-31) พบว่า คู่สมรสที่มีความสุขในชีวิตสมรสมีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยทั้งในเรื่องของความรู้สึก ความคิด และความต้องการของตนทำให้อีกฝ่ายรับรู้ เข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อเกิดปัญหาจะพูดคุยกันก่อนข้างใด แสดงการรับรู้ความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนการสื่อสารของ คู่สมรสที่ไม่มีความสุขในชีวิตสมรส ก็อดแมน และคณะ 1979 (อ้างถึงใน รุจยา ชัชวาลยางกูร 2541 : 11) พบว่า คู่สมรสมีความคิดเห็นแตกต่างกันไม่ตระหนักถึงความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถสื่อสาร ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตนให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบได้

ชีวิตสมรสจะเป็นสุขได้ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ และพฤติกรรมการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการแลกเปลี่ยนและแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ ตลอดจนการรักษาความสัมพันธ์ให้ราบรื่นและดำเนินไปด้วยดี ทั้งนี้ คู่สมรสมาจากสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ภูมิหลังของครอบครัวที่หล่อหลอมให้มีความแตกต่างกันทางความคิด อุปนิสัย ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ดังนั้นคู่สมรสที่มีความสุขและความมั่นคงในชีวิตสมรสได้นั้น จะต้องมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ โดยแต่ละฝ่ายสามารถเปิดเผยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อารมณ์ และความรู้สึก หลิกเลียงและร่วมมือกันแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรับฟังอีกฝ่ายหนึ่งของยุทธ, มปป. (อ้างถึง วิโรจน์ ตัดโศ 2544: 30) รายงานว่า คู่สมรสส่วนใหญ่หลังสมรสประมาณ 2 ปี ความรักจะจืดจาง การที่จะทำให้ความรักยั่งยืนมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสต้องเพิ่มพูนความรู้สึกใกล้ชิด ผูกพันเข้าใจกันและยอมรับกันเสมอ

สามีและภรรยาย่อมมีความขัดแย้งกันบ้างเป็นเรื่องธรรมดา ถ้ามีความขัดแย้งกันบ่อยๆ และปล่อยความขัดแย้งนั้นไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไข ปรับความเข้าใจกัน ความขัดแย้งจะทวีความรุนแรงนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงในครอบครัวได้ (สุพัตรา สุภาพ : 2539,62) ทั้งนี้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมักเริ่มต้นจากการขาดทักษะในการสื่อสารของกลุ่มสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกิดการโต้เถียงกันอย่างรุนแรงในครอบครัว ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดทักษะในการใช้คำพูด การขาดความนับถือตนเอง ตลอดจนสถานการณ์แวดล้อมในครอบครัวในขณะนั้น ทำให้เกิดความตึงเครียดในการสื่อสาร ในปัจจุบันครอบครัวไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป สถิติการหย่าร้างปี 2547 ,2548 และ2549จำนวน 86,982 คู่ ,90,688 คู่และ 89,191 คู่ ตามลำดับ คือ สัมพันธภาพในครอบครัวที่มีแนวโน้มลดลง การสื่อสารภายในครอบครัวลดลง การไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ความไม่พร้อมในการใช้ชีวิตครอบครัว และความรุนแรงในครอบครัว กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รายงานสถิติการหย่าร้างปี 2547 2548 และ2549 มีจำนวน 86,982 คู่ 90,688 คู่ และ 89,191 คู่ ตามลำดับ ซึ่งปัญหาและสถานการณ์ครอบครัวนี้จะสะท้อนหรือช่วยจุดประกายให้ทุกคนในครอบครัวและสังคมตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของครอบครัวและช่วยทำให้สมาชิกในครอบครัวหันหน้ามาพูดคุยกันอย่างสร้างสรรค์ มีเวลาให้กันและกันมากขึ้น

ดังนั้น ความพึงพอใจในชีวิตสมรสจึงเป็นผลของการปรับตัวเข้าหากันระหว่างคู่สมรส เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี มีความเข้าใจกันและยอมรับกัน โดยมีการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมจึงทำให้เกิดการสื่อสารเชิงบวกระหว่างกัน มีการรับรู้ความรู้สึกด้วยความเข้าใจกัน มีการแสดงความรักต่อกันอย่างสม่ำเสมอ อิริค โฟรนน พบว่า การสื่อสารกันที่เหมาะสมตามกาลเทศะ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้คู่สมรสมีความรักและรู้สึกอบอุ่นซึ่งเป็นส่วนสำคัญของความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของคู่สมรสกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสครอบครัวข้าราชการตำรวจ เพราะ ข้าราชการตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ต้องรักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญา ต้องดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ ต้องปกป้องและปราบปรามอาชญากรรม ต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยให้บริการและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนตลอดเวลา ช่วงปฏิบัติงานจึงไม่แน่นอน มีการทำงานเป็นผลัดอยู่เวรยาม แม้ในเวลากลางคืนและวันหยุดราชการ ลักษณะงานดังกล่าวนับเป็นงานที่มีความเหนื่อยยาก เสี่ยงอันตรายและต้องเผชิญกับความกดดันหลายลักษณะ ย่อมส่งผลกระทบต่อความเครียด รวมถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ ทั้งนี้การศึกษาของ ศักดิ์ชัย บุญเพ็ง (2542 : 10) พบว่า ข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีเวลาให้แก่ภรรยาและครอบครัวน้อย มีภาระหนี้สิน มีความเครียด อารมณ์ไม่ดีบ่อย มีความสัมพันธ์กับภรณาน้อย มีความเข้าใจกันน้อย พบ

บรรยากาศของความรักและความอบอุ่นน้อย ขาดการใช้เหตุผล มักใช้อารมณ์และอำนาจบังคับ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ทำให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสมรสต่ำกว่าที่คาดหวัง ซึ่งการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระโน 2543 : 86-87 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนได้ดีที่สุด คือ ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ($Beta = 0.451$) และมีข้อเสนอแนะว่าคู่สมรสควรปฏิบัติต่อกันในประเด็นของการสื่อสาร เช่น เปิดเผยความรู้สึกและความต้องการของตนให้อีกฝ่ายได้รับรู้พยายามเป็นผู้ฟังที่ดี หลีกเลี่ยงการจับผิดและการวิจารณ์สิ่งที่ไม่ดีของอีกฝ่ายหนึ่ง การปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันด้วยกัน พุดคุยกันและเคารพความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศักดิ์ไทย สุรกิจวาร 2545 : 96-97 สรุปว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของคู่สมรสจะสังเกตจากปฏิกิริยาและท่าทีของอีกฝ่ายว่ากำลังสื่อความหมายอะไร ซึ่งการแปลความหมายพฤติกรรมการสื่อสารนั้นอาจถูกต้องหรือผิดพลาดก็ได้

ผลของการ ศึกษาในครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสารของคู่สมรส โดยใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ เพราะการสื่อสารเป็นพื้นฐานความสัมพันธ์ของมนุษย์ หากไม่มีการสื่อสารย่อมไม่มีความสัมพันธ์เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น ความสำคัญของการสื่อสารยังมีมากขึ้นตามไปด้วย เพื่อทำให้เกิดการปรับตัวและเข้าใจความหมายกันและกันได้ถูกต้อง มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย มีความเป็นมิตร มีความรัก สร้างความรู้สึกอบอุ่นเกิดความมั่นคงทางจิตใจ มีการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูง สถาบันครอบครัวที่ดีขึ้น ย่อมนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต สมาชิกครอบครัวที่มีความสุขย่อมมีส่วนในการรับใช้สังคม และพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการสื่อสารของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายกกับคู่สมรส
- 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายกกับคู่สมรส
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของคู่สมรสกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายก

3. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

3.1 ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยเลือกเฉพาะข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายกกับคู่สมรส ซึ่งข้าราชการตำรวจซึ่งมียศเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนและข้าราชการตำรวจชั้น สัญญาบัตร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครนายกในปี 2549

3.2 ขอบเขตเนื้อหาการศึกษา

3.2.1 งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของคู่สมรสและความพึงพอใจในชีวิตสมรสครอบครัวข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายก โดยให้ทั้งสามีภรรยาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit Analysis) ฉะนั้นผลการสรุปการสื่อสารของคู่สมรสและความพึงพอใจในชีวิตสมรสจึงเป็นความคิดเห็นและข้อเท็จจริงทั้งจากสามีและภรรยา มิได้ศึกษาจากสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว

3.2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะคู่สมรสที่เป็นข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดนครนายกเท่านั้น ผลการวิจัยจำกัดเฉพาะกลุ่มประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ยังไม่สามารถนำผลการวิจัยไปสรุป หรืออนุมานต่อการสื่อสารของคู่สมรสของข้าราชการตำรวจทั้งหมดทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยอาจนำไปอนุมานเพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรที่มีปัจจัยทางประชากรศาสตร์และสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรในงานวิจัยนี้ได้

4. คำนิยามศัพท์

4.1 ความใกล้เคียงกันทางอายุ หมายถึง ผลต่างระหว่างอายุสามี และ อายุ ภรรยา โดยใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบของอุบลรัตน์ พิชญะชนนท์ (2531 :37)

- ผลต่างเท่ากับ 0-2 ปี หมายถึง คู่สมรสที่มีอายุใกล้เคียงกันมาก
- ผลต่างเท่ากับ 3-5 ปี หมายถึง คู่สมรสที่มีอายุใกล้เคียงกันปานกลาง
- ผลต่างเท่ากับ 6 ปีขึ้นไป หมายถึง คู่สมรสที่มีอายุใกล้เคียงกันน้อย

4.2 ระยะเวลาการสมรส หมายถึง จำนวนปีที่สมรสกับคู่สมรสคนปัจจุบัน

4.3 รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้รวมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายในแต่ละเดือน

4.4 การสื่อสารของคู่สมรส หมายถึง การที่คู่สมรสพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาท่าทาง ได้แก่ การสบสายตา สีหน้า การสัมผัส มีการเปิดเผยตนเองระหว่างคู่

สมรส การเป็นผู้ฟังที่ดี มีความเข้าใจความหมายที่ตรงกันและมีความเห็นอกเห็นใจกันให้กำลังใจกัน

4.4.1 การพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การที่คู่สมรสพูดคุย หรือ ปรึกษาหารือกันในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ

4.4.2 การเปิดเผยตนเองระหว่างคู่สมรส หมายถึง การที่คู่สมรสพูดคุยหรือแสดงความต้องการตรงตามความรู้สึกที่แท้จริงให้อีกฝ่ายรับรู้

4.4.3 การเป็นผู้ฟังที่ดี หมายถึง การที่คู่สมรสพร้อมที่จะรับฟังปัญหา ความคิดเห็นของกันและกันโดยไม่ขัดจังหวะหรือแสดงความไม่สนใจ

4.4.4 ความเข้าใจความหมายตรงกัน หมายถึง การที่คู่สมรสต่างรับรู้และเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อสารได้ถูกต้องและชัดเจน

4.4.5 ความเห็นอกเห็นใจกัน และกัน หมายถึง การที่คู่สมรสพูด หรือ แสดงออกให้อีกฝ่ายรับรู้ถึงความรัก ความห่วงใย และให้กำลังใจกัน

4.5 ความพึงพอใจในชีวิตสมรส หมายถึง การที่คู่สมรสใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ดี ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ความคล้ายเปรียบเทียบ ความสมานฉันท์ทางบทบาท และความสุขในด้านเพศสัมพันธ์

4.5.1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในรูปแบบเพื่อนคู่ชีวิต ในด้านการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน การมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

4.5.2 ความคล้ายเปรียบเทียบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดจากการเปรียบเทียบชีวิตสมรสของตนเองกับชีวิตสมรสคู่อื่น ๆ ว่าสภาพชีวิตของตานั้น ดีกว่า เหมือนกัน หรือ ด้อยกว่าชีวิตสมรสคู่อื่นๆ ในด้าน สภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ในความรัก ความผูกพันฉันท์สามีภรรยา และสภาพสมรสโดยรวม

4.5.3 ความสมานฉันท์ทางบทบาท หมายถึง ความพึงพอใจในการยอมรับข้อตกลงแบ่งภาระรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ในครอบครัว ตามบทบาทของสามีและภรรยา ในที่นี้หมายถึงบทบาทการทำงานบ้าน บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว และ บทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตร

4.5.4 ความสุขในด้านเพศสัมพันธ์ หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางเพศ ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวเข้าหากันด้านเพศสัมพันธ์ ความต้องการทางเพศที่สอดคล้องกัน และ การมีความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย (Conceptual Framework)